

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Eiv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 263

22 martie 1996

"DEMOCRATURA" ISTORIA UNEI GREVE

A doua zi după aniversarea președintelui Iliescu, prilej de coadă pioasă a "oamenilor de bine" pentru depunerea urărilor la Cotroceni, pe 4 martie, ziua cutremurului, Sindicatul Liber din Metrou (USLM) au intrat în grevă. Fostul ministru, Paul Teodoru și actualul ministru al Transporturilor, Aurel Novac, semnaseră o puzderie de protocoale cu sindicaliștii, rămase toate în arhiva guvernului. Lucrătorii de la Metrou hotărâseră greva pentru februarie, au amînat-o însă pentru a lăsa încă un răgaz conducerii și executivului în speranța că li se vor soluționa revendicările. Acestea vizau mărirea salariilor (media la Metrou fiind 170.000 de lei pe lună) și condiții decente de muncă. Mecanici, lăcătuși, electricieni lucrează în condiții mizerabile, dorm noaptea în vagoane, la capăt de linie, mîncîcă în subteran sufocați de lipsa de aer, cu salopetele îmbibate de umezeală, luptîndu-se cu șobolanii - 10 dintre ei au murit și 1000 au fost internați în spital datorită bolilor profesionale, numai în 1995.

Peste două zile, pe 6 martie, liderul Sindicatului Liber din Metrou (USLM) a anunțat suspendarea grevei generale pînă pe 11 martie, timp în care vor avea loc negocieri cu guvernul. În aceeași dimineață Curtea Supremă de Justiție a constatat deci că acțiunea judiciară a administrației Metrorex împotriva USLM "a rămas fără obiect". Doar că salariații exasperați n-au acceptat propunerea liderilor sindicali și au declarat în aceeași zi grevă nelimitată, 24 de ore din 24, ocupînd stația Unirea. S-au instalat pe șine și scările metroului.

Puterea a declanșat un adevărat război al dezinformării și a smuțirii bucureștenilor împotriva greviștilor, care nu beneficiază, evident, de îngăduința manifestată prompt față de mineria lui Miron Cozma. S-au dat cifre

mincinoase despre veniturile greviștilor, premierul a făcut speculații asupra manevrării lor de către "partide de centru și de centru-dreapta", la televiziune s-a spus că greva ar putea fi "un șantaj politic în acest an electoral", președintele a declarat "justificată indignarea populației capitalei"! În mintea președintelui, "indignarea populației" e un concept politic, fără vreun interes pentru multiplele sale cauze... Ministrul Transporturilor, Aurel Novac, a decretat că "un om de bine nu poate fi de acord cu o grevă"... și a amenințat că daunele provocate de aceasta vor fi imputate sindicatelor și cei care nu vor să reia lucrul vor fi concediați. Ba premierul s-a fâlit ca un argat că va angaja șomerii și pensionarii, ca și cînd viața călătorilor ar putea depinde de capriciile sale. În 11 martie "Le Monde" (care știe ce înseamnă o grevă generală a transportului de cîteva săptămîni la Paris, eforturile de dialog ale unui guvern, ca și respectul față de un drept constituțional) îi citează ministrului altă perla : greva "este un atentat la securitatea națională".

Presiunile s-au abătut în cascadă asupra bieților greviști, tratați ca infractorii. Conducerea Metroului a încercat să pomească curentul electric pentru a-i face pe greviști să părăsească linia ferată, noroc cu controlorii care au refuzat să semnalizeze fiindcă precipitații birocrati nu țineau seama de normele de siguranță. În noaptea de 9 spre 10 martie, s-au masat la gura metroului din Piața Unirii scutieri și jandarmi. Luni, 11 martie, greviștii au fost somați să semneze angajamente de reluare a lucrului. Cei care refuză, vor fi dați afară. Primii care au cedat au fost inginerii și administrația. Muncitorii au semnat, dar cereri de azil către 17 țări occidentale, cîteva ambasade

răspunzînd favorabil. Pe 12 martie s-a anunțat că începe procesul de concediere și înlocuirea recalitrantilor cu șomerii de la căile ferate și că au fost expediate prin poștă 165 de destinuiri.

Pînă la urmă, după ce o parte din greviști au petercut 7 nopți în subteran, 80% din cei 7000 de lucrători de la Metrou au semnat și au reluat lucrul.

Cereau condiții decente de muncă și mărirea salariilor cu 28%. La urma urmei, observa Roxana Iordache de la *România liberă*, suma revendicată de greviști și refuzată de executiv este de 54 miliarde lei. Datoriile unui Sever Mureșan, care a pus pe butuci Banca Dacia Felix, sunt de 100 miliarde lei. Adică dublu. Doar că acesta din urmă face publicitate plătită executivului în *Paris Match*...

Sigur că într-o Capitală semănată cu gropi, cu autobuze mai mult în pană, blocarea metroului a adus un surplus de iritare pe capul necăjitului bucureștean, obsedat de propria papomiță din ce în ce mai străvezie. Marile centrale sindicale au făcut greviștilor frumoase promisiuni de solidaritate, pe dată uitate. Abandonați denigrării și izolării, înverșunarea greviștilor a cedat grijii zilei de mîine, revolta a ostenit, capetele s-au plecat cu fatalitate. Salariile de mizerie n-au fost cîntite, umezeala, aerul sufocant și șobolanii îi așteaptă la locul de muncă. Au și semnat pentru asta.

Angajamentul individual de reluare a lucrului amintește de procedeele de dislocare, de atomizare cu care se instruirau procesele politice sau s-a făcut colectivizarea.... Strategia puterii este de a stimula risipa de energie, de a inculca sentimentul inutilității, de a organiza dezbinarea.

Ultima oră. Guvernul a decis să închidă o lună Metroul, suplinind lipsa trenului subteran cu autobuze MAPN și MI.

A.C.

■ CDR va cere Parlamentului să voteze în regim de urgență un *Proiect de lege privind despăgubirea salariaților afectați de criza energetică din România*. Proiectul are un singur articol care prevede ca fiecare dintre acești salariați să primească o indemnizație egală cu trei sferturi din salariu, la care se adaugă procentul de vechime. Emil Constantinescu a declarat că dorește să contracțeze refuzul guvernului de a da curs moziunii Energia, adoptată în Camera Deputaților. În ultimele luni, zeci de mii de muncitori din țară au fost trimiși în concediu fără plată, întreprinderile fiind oprite datorită lipsei de energie. Alte sute de mii de oameni au suportat frigul din apartamente în care temperatura, adesea, nu depășea 10 grade. La constătuirea din 2 martie a liderului CDR cu conducătorii marilor centrale sindicale, aceștia din urmă au susținut că guvernul face presiuni asupra întreprinderilor să nu declare pagubele suferite. Ei

mai cred că actuala criză energetică se va accentua pentru că stocurile de materii prime sunt aproape epuizate iar importurile de păcură și gaz metan sunt blocate dat fiind că Renel e obligat să cumpere valuta la cursul BNR care este mai mic decât cel real.

■ De altfel, Emil Constantinescu declarase în legătură cu responsabilitatea individuală a miniștrilor : *"Nu mai putem accepta un sistem politic în care vinovații din guvern devin fie ambasadori, fie consilieri prezidențiali"*. Cum președinția s-a ofensat în numele corpului diplomatic și al sfătuitoarelor de la Cotroceni, președintele CDR a dat și exemple concrete : *Mihai Chișac*, fost ministru de Interne în 1990, demis în urma mineriadei din același an, asupra căruia planează acuzația de a fi fost implicat și în represiunea demonstrațiilor de la Timișoara din decembrie 1989, este actualmente ambasador în Turcia; *Cico Dumitrescu* și *Gelu Voican*, ambii acuzați de implicarea în mineriada din 1990, sunt ambasadori în Turkmenistan și respectiv în Tunis;

Paul Everac care a demisionat de la direcția TvR cu scandal, este directorul Centrului Cultural Român de la Veneția; *Ioan Oancea*, fost ministru al Agriculturii, acuzat de numeroase nereguli este consilier prezidențial...Nu e vorba deci de insultarea demnitarilor, ci de impunerea unei selecții responsabile.

■ Victor Giorbea, candidatul CDR la primăria Capitalei, e născut în 1954, a absolvit Facultatea de Drept din Cluj ca șef de promoție și s-a aflat în conducerea unor importante confederații sindicale. Comitetul său de susținere, prezidat de Ion Caramitru, cuprinde peste 30 de oameni de cultură și artă din București - printre care scriitorii Ana Blandiana și Alexandru Paleologu, ziariști ca Lucia Hossu Longin, actorii Gheorghe Dinică, Mircea Diaconu, Marcel Iureș, Stela Popescu și Alexandru Arșinel, criticul de cinema Manuela Cernat, regizorul Mirel Ilieșu etc.

■ Pe 10 martie, la Sibiu, președintele PAC, Nicolae Manolescu, a spus că actuala Lege a partidelor - care face ca unele formații să nu se mai poată reînscris la Tribunalul datorită exigenței criteriilor - impune constituirea unui cartel al partidelor din opoziție: CDR, USD (partidul lui Petre Roman și Sergiu Cunescu), PAC și PL'93, cartel ce nu trebuie să rateze șansa unui candidat unic la președinție. *"Cine va fi acesta e greu de spus acum. Dacă se va face un cartel electoral din partidele democratice, deja există candidatura lui Petre Roman. Pe de altă parte, suportul CDR pentru Emil Constantinescu rămâne, deocamdată intact, dar dacă CDR se va reorganiza, nu se știe"*, a adăugat liderul PAC.

■ Până una alta, legile necesare anului electoral sa-u împotmolit la parlament, ca și când aleșii națiunii ar face tot ce le stă în putință pentru a face rost de încă o sesiune, dat fiind că prevederile constituționale mai acordă trei luni după expirarea mandatului...

■ Paralel cu somnolența parlamentară, strada e luată cu asalt de nemulțumiții "tranziției". 5000 de metalurgiștii au venit la București, în 8 martie, de la Hunedoara, Reșița, Călărași, Târgoviște, Zalău, Slatina, Roman, Oțelu Roșu, Călan. Cu o fanfara cîntînd marșuri funebre, cu pancarte, crucifixe și steaguri îndoliate, au oficiat în fața guvernului ritualul înmormîntării simbolice a "încrederii".

■ *"Contribuabilii au aflat cu bucurie că banii lor și-au găsit o nouă destinație... Șeful Serviciului de Protecție și Pază, gen. Dumitru Iliescu, a confirmat ieri (1 martie, n.n.) achiziționarea de către serviciul pe care-l cărmuiește a unei tipografii ultraperformantă! Afacerea pertractată de SPP-Impex cu o firmă din Germania a lăsat bugetul mai sărac cu două milioane de dolari. Pentru gen. Iliescu utilitatea acestei achiziții în cadul muncii de protejare a demnitarilor este evidentă. Celor care totuși "nu s-au prins" la ce ar fi bună tipografia - inclusiv aceluia care insinuează că ea ar urma să fie folosită în campania electorală a actualului președinte - șeful SPP le-a explicat că instalația va scoate un jurnal de activitate și va tipări tot soiul de documente secrete. Dacă-i pe-așa, de ce să nu-și cumpere fiecare din cele șapte servicii secrete câte o tipăritură? Și-ar vedea și contribuabilul concretizat efortul financiar cînd, la colțul străzii, băieții cu*

LE MONDE despre realitățile românești

Într-un ciclu de articole, Christophe Chatelot, corespondentul la București al cotidianului francez, se ocupă de diverse aspecte ale realității românești. În numărul din 8 III '96 a apărut articolul *"La galère sans fin des enfants des rues de Bucarest"*. În acest an electoral, cei 2500 de copii ai străzii din Capitală au două defecte : nu votează și nu mișcă multe inimi. De aceea, puterea și primăria pot multiplica, fără consecințe politice, demonstrațiile de forță la adresa acestor inocente victime ale crizei. În plină iarnă, "boschetarii" au fost expulzați manu militari din culoarele metroului de forțe de ordine însoțite uneori de cîini. Apoi, sute de polițiști, unii cu cagule, i-au scos într-o noapte de februarie din gurile de canal și holurile blocurilor unde se apărau de ninsoare. Mai mult de o mie de boschetari, unii care n-au împlinit 10 ani, au fost interpeleți în câteva ore și conduși spre așezăminte din București sau din provincie. Operația "labirint", numele de cod cu accente războinice ale acestei inedite operații, s-a prelungit cu arestarea zilnică a micilor vagabonzi. Sigur că acești copii se vor reîntoarce, dar în preajma alegerilor municipale și în perspectiva celor legislative și prezidențiale nu mai e vreme de politică socială pe termen lung. *"N-a fost niciodată"*, precizează ziaristul francez. *"Bucureștenii s-au înduișat la început, au devenit apoi indiferenți și acum îi urăsc pe acești puști"*, constată Olivier Fenichiu, de la organizația elvețiană Terre des Hommes.

În ciuda faptului că politica socială a fost neglijată și consecințele dramatice s-au accentuat *"autoritățile actuale aplică aceleași rețete de ieri. Șeful statului și primarul Bucureștiului au inaugurat de curînd un centru "model" : o clădire înconjurată de ziduri înalte, metalice, impermeabile privirii, pierdută într-un cartier de țigani din Capitală și din care cei 80 de "pensionari", rași și în uniformă, n-au dreptul să iasă. "Un ghetto în ghetto, generator de delincvență"*, spune întristat Olivier Fenichiu.

Un alt articol se ocupă de starea de apatie a populației, un altul, apărut pe 11 martie, este

intitulat *"La presse roumaine vit mal sa nouvelle liberté"*. Este vorba de o înșiruire a dificultăților cu care se confruntă presa românească. În primul rînd, "cenzura economică" exercitată de putere, pe de-o parte prin societatea de distribuție Radipet, monopol de stat, pe de altă parte prin rupturile de stoc, dat fiind că în țară există numai o singura fabrică de hîrtie, cu instalații învechite. Ziaristii acuză guvernul că menține această disfuncționalitate intenționat. O altă primejdie, tot din zona puterii, este Legea Secretului de Stat care prevede pedepse serioase pentru divulgarea unor "secrete" vag definite. De altfel, numai solidaritatea oamenilor de presă a reușit să înlăture prevederile din Codul penal referitoare la ziarisți.

Pe de altă parte, concurența între publicații este aprigă : apar zilnic cca 10 ziare generaliste, adesea foarte critice la adresa guvernului, dar *"mediocre din punct de vedere grafic și redacțional"*. În total, exista între 600 și 800 de periodice, cu tiraje de cca 100 000 exemplare în cazul *României libere*, *Evenimentului Zilei*, *Adevărului*. Tirajul celorlalte ziare este de câteva mii de exemplare pe zi, iar prăbușirea vînzării și o piață publicitară famelică amenință supraviețuirea multor titluri. În presa românească există un singur investitor străin, grupul elvețian Ringier care finanțează săptămînalul *Capital* și, de curînd, ziarul *Libertatea* (*). Presa este concurată și de televiziune, în cîțiva ani înfiinșîndu-se cca 200 posturi locale, iar milioane de familii au acces la emisiunile prin cablu.

"Derivele autoritare ale puterii, care profită de vechile reflexe de autocenzură a ziarisților, răspund și la numeroasele derapaje ale unei profesii în căutare permanentă de senzațional și care nu se complică cu deontologia". După părerea, citată în articol, a decanului Facultății de jurnalistică din București, : *"Formarea a 11 000 de ziarisți este eterogenă. Ziarele fiind incapabile să se organizeze, puterea poate face ce vrea"*.

(*) emancipare care a prilejuit o furibundă reacție din partea publicației guvernamentale "Vocea României!"

ochii albaștri ar striga, unul mai tare ca altul : "Jurnalul SPP", "Luaiți Gazeta SRI".... (editorialul semnat de Adrian Ursu în *Adevărul*, 2 martie). Deci executivul a găsit banii pentru a credita cu 2 milioane de dolari tipografia unui serviciu secret, nu și pentru a moderniza Tipografia Coresi, unde se tipăresc majoritatea marilor cotidiane centrale și săptămânalele de cultură. Mai mult, a slobozit acești bani din bugetul pe 1996 care nici n-a intrat încă în dezbaterile parlamentare.

■ Luni, 5 martie s-au adunat în fața guvernului reprezentanții sindicatelor din comerț. Fondul Proprietății de Stat le atribuiseră negustorilor, în schimbul unei chirii pipărate și a obligației de a le renova, spații comerciale. Investitorii se trezesc acum că același FPS a vândut aceste spații fără să-i revină, probabil în urma unor substanțiale mituiri. Comercianții păcăliți, în număr de câteva mii de persoane, au fost întâmpinați de 9 blindate care apărau clădirea executivului!

■ Sindicatul Liber din Televiziune (SLT) va depune la comisiile parlamentare de artă și cultură o sesizare care semnalează o fraudă de trei miliarde lei, comisă de actualul Consiliu de Administrație. De altfel, pe 7 martie salariații din Televiziune au declarat o grevă spontană pentru că Administrația nu respectă protocolul semnat în 17 ianuarie asupra majorării salariilor. Cum emisiunile Televiziunii naționale s-au lansat în campania electorală pentru putere, CDR și PD (Roman) vor formula un protest oficial împotriva pedeserizării emisiunilor de "Actualități". Pe de altă parte, conform hotărârii Congresului Alianței Civice de acțiune în justiție funcționarea ilegală a Consiliului de Administrație TvR, se studiază două variante - introducerea reuniunii în numele întregului for civic sau introducerea a 10 acțiuni din partea a tot atâția membri A.C.

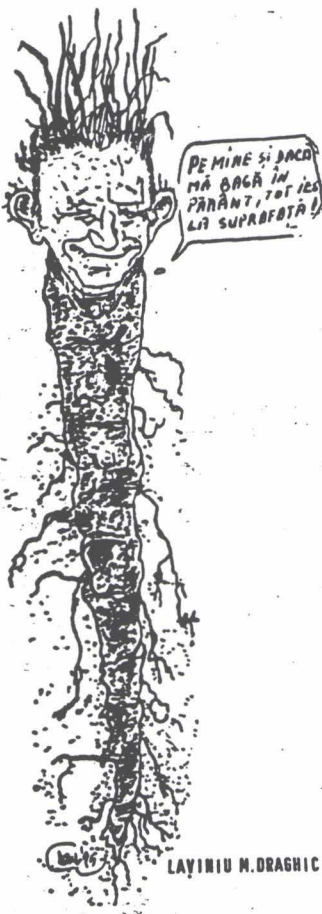
■ Gigi Kent se bucură de înalte protecții. Chiar în ziua arestării sale au dispărut registrul de recepție al hotelului Cota 1400, agenda arestatului și acte financiar contabile. Hotelul beneficia doar de oaspeți suspuși, fiind scos din circuitul turistic. Cu microfoane și camere video în lustrele și ghivecele de flori din holul, salonul de protocol odăile și apartamentele hotelului, nișe mascate, un arsenal electronic mai degrabă de competența unui serviciu specializat de informații, Gigi Kent furniza date și obținea protecție și servicii. Astfel, Gigi Kent a reușit să preia rețeaua comercială de la Fieni și Pucioasa întinzându-și tentaculele pe Valea Prahovei pînă la Tîrgoviște, unde majoritatea afacerilor - magazine, restaurante - sunt făcute pe numele fratelui său. De aceea, Parchetul și Ministerul de Interne - care a ridicat dischetele și înregistrările - se războiesc. Mai ales că arestatul a declarat că e gata să coopereze cu anchetatorii și să marturisească tot. Iar complicii săi sunt puzderie : directori, șefi de filiale ale Fondului Proprietății de Stat, primari, prefecți, polițiști...

■ Spitalul Christiana (60 de paturi), un așezământ de binefacere întemeiat din inițiativa unor medici, preoți și măicuțe a fost pînta vigilenței controlului financiar. Directorului său, dr. Pavel Chirilă i s-au imputat 374 de milioane de lei! Fiindcă aprigul Corp de Control al Guvernului a însumat certificatele în care nu existau date asupra identității bolnavilor, cu zilele de spitalizare ale

acestora și a dedus "paguba", la care a adăugat medicamentele gratuite livrate acestor bolnavi. Or, prin definiție, acest spital adună oameni de pe stradă, din gări, de sub poduri, fără documente... Cu alte cuvinte, Spitalul Christiana trebuia să-i lase să moară în șanț pe cei care nu se puteau legitima și nu puteau proba cu documente ultimele internări sau concedii medicale... Altă vinovăție : directorul de la Christiana a desființat condica de prezență, socotind că ea nu poate norma efortul sufletească și fizică al salariaților. Consecințe : directorul, dr. Pavel Chirilă, a fost demis, cei doi preoți membri fondatori au fost excluși din consiliul de administrație, măicuțelor li s-a spus să-și caute de lucru în altă parte, iar asistentelor medicale nu li se mai dă voie să asiste la slujbele religioase...

■ La întrunirea bilanț 1990-1995 a Ministerului de Interne, la care a participat și Ion Iliescu, s-a aflat că în cinci ani rata criminalității a crescut cu 215%, s-au înregistrat 1 milion de infracțiuni, jumătate din ele împotriva persoanei și avutului acesteia. În 1995, 6113 persoane au săvîrșit 17.814 infracțiuni.

■ Ministrul Comunicațiilor, Adrian Turicu (PUNR) fusese destituit în urmă cu câteva săptămîni pentru că îl numise ca director al RomTelecom pe Ovidiu Ioan Moldovan, ieșit la concursul pentru acest post pe locul 3. Președintele partidului de guvernămînt, Oliviu Gherman îl numise atunci pe ciudatul promovat "o cîrțița peuneristă infiltrată în PDSR". De curînd însă, pe 6 martie, numita "cîrțiță" a fost avansată în funcția de ministru al Comunicațiilor, în fotoliul lui Turicu! Explicația ascensiunii ? Ovidiu Ioan

LAVINIA M. DRAGHICI

Pe 12 și 13 martie a avut loc la Paris a 17-a conferință a Uniunii Democratice Europene (UDE). Înființată în 1978, în Austria, la inițiativa lui H. Khol, M. Thatcher și Josef Taus, UDE este prezidată, din 1978, de Alois Mock. (Partidul Poporului din Austria) și reunește formațiile politice europene non-colectiviste, de inspirație democrat-creștină și conservatoare.

Conferința de la Paris, la care au participat premierul Alain Juppé și Geoffrey Pattie (Partidul Conservator al Marii Britanii) a reunit 32 de partide, printre invitați aflînduse și PNȚCD. Tărăniștii au fost reprezentați de președintele partidului, Ion Diaconescu, și de Alexandru Herlea, membru în Comitetul Director, responsabil cu relațiile externe.

Cele două zile au prilejuit contacte rodnice, informări reciproce cu politicieni occidentali ca J.F. Mancel sau Claud Roland (RPR), membri ai Partidului Conservator britanic, dar și cu politicieni de Estul Europei, președintele Albaniei, dr. Sali Berosha, președintele Partidului Conservator și fost președinte al Lituaniei, V. Landsbergis sau fostul premier al Federației Ruse, Y. Gaidar.

Moldovan a demisionat din PDSR și a trecut cu carnet de membru la PUNR. Conform protocolului coaliției guvernamentale PDSR-PUNR, ministrul convorbirilor noastre telefonice e dat în arenda formației funeriste. Ovidiu Ioan Moldovan a rămas "cîrțiță", de data asta însă în PUNR...

■ Virgil Măgureanu, directorul SRI, s-a înfîlnit cu grupurile parlamentare PUNR, de față fiind și specialistul în statui, liderul formației și primarul (încă) al Clujului. Ochiul și urechea națiunii i-a confortat pe soldații lui Funar în suspiciunile față de pericolul iredentist maghiar. Prilej de un nou scandal. PDSR, cu Vasile Văcaru și Adrian Năstase în frunte i-au reproșat lui V. Măgureanu că-și depășește mandatul și favorizează un partid, ca să nu mai vorbim de protestele UDMR.

■ În timp ce Măgureanu se află în treabă de răspîndit ceața, pe 5 martie, în Albania, au fost arestați fostul șef al serviciilor secrete și un fost șef din Ministerul de Interne pentru că au ordonat distrugerea unor documente "pentru a înlătura dovezile că drepturile a sute de albanezi au fost violate". La noi, în schimb, zuzmăie fabrica de măsuri stil "ministerul adevărului"...

■ Pe 7 martie, Delegația Permanentă PDSR, după o tandră înfrățire de aproape un cincinal, a aflat că PRM are "idei nocive" și s-a lepădat public de formația pînă nu de mult prietena a lui C.V. Tudor. Refuză chiar să apară la vreun miting electoral împreună.

■ S-ar părea că lumea s-a săturat, în sfîrșit, de televiziunea națională, preferînd Pro TV (57,5%).

■ În schimb, cum era de așteptat, Ion Iliescu nu s-a săturat de președinție. *Adevărul* afirmă că dînsul lucrează de zor la "imagine" cu niște experți americani, o echipă pînă la mare taină, furnizată se pare de cercuri ale Partidului Democrat american.

■ Alt candidat la președinție, senatorul Ion Coja, care-i va reprezenta pe agrarieni (PDAR) în cursa pentru fericirea patriei.

SCEPTICISMUL ROMÂNESC - ALGORITM ELECTORAL

Și cîinele iese din iarnă, dar numai el știe cum. După ger, nămeți și gripă, urmează dezghețul cu nămolul de rigoare. Frenetica ofertă de prezidențiabili vrea să ne scoată din mahmureala fortuită. Se dă dezlegare la prețuri. SNCFR anunță sec majorarea tarifelor. Nota de plată la telefon frige. Libera circulației a mărfii, a persoanei fizice și a informației este priponită. Prunele uscate : 5000-7000 lei, în cost intra și simburii. Varza murată e și ea pe terminate. Metrourul intră în ofensiva sindicală. Se stă la rînd pentru planificarea grevelor și a marșurilor de protest, pe căprării socio-profesionale. Criza energiei și tema responsabilității ministeriale intră în surdină. Premierul ține implacabil lecția de aritmetică salarială, în miliarde, fracții și procente. Monolog stereotip în arena deriziunii generale. Nimeni nici nu-l vrea, nici nu-l dă jos. Se face tot posibilul să se pună de-o răzmeriță proletară, cu bîte, pietre smulse din caldarim, măciuci, gaze lacrimogene, flinte electronice, sirene și salvări, cordoane de ordine, mă rog, cunoaștem regia și scenariul cu care e musai să cadă un guvern. Spectaculos, eficient, rentabil electoral, o rundă de isterie colectivă bine dirijată și părintește temperată de la Cotroceni face bine pulsului electoral. Spre stînga, tot mai spre stînga stîngii, de acolo de unde vine

garantarea monopolului de stat pe porția de varză. Omul de rînd nutrește încă iluzia că statul patron trebuie să-i dea și lui ceva de sfintele alegeri. Tactica de mituire electorală e perimată. Se profesează cinismul preelectoral. Se induce oficial o stare de spirit catastrofistă. Discursul prezidențial întreține voios inițiativ obsesia crizei globalizate. Românul frînt de oboseală află veștile de seară la televizor și simte citeodată o toropeală de aureolac electoral. Moțăie ce moțăie și într-un tîrziu așipește, tresărind din cînd în cînd la grija zilei care vine. De undeva, dintr-un ungher de taină al ființei sale chinuite, își face sfînelnic vad recursul la normalitate.

În planul opoziției democratice se vehiculează algoritmi politici de reprezentare, grile valorice de selectare, teste psihologice și de competență etc. Capitalul nostru politic cel mai de preț, oferta noastră de impact electoral pe termen lung, *omenia*, nu poate fi încă inclusă în programe, pe calculator. Cel mult prețul prunelor uscate poate fi introdus în baza de date referențiale la prețul coșului de supraviețuire.

România profundă își refuză imaginea, artificial întreținută, de stadion electoral.

Virginia PARASCHIV
Focșani

Lavinia M. Drăghici - Danemarca

fara comentarii

"Traversăm o iarnă totală. Asemenea iarnă constatăm și-n țări dintre cele mai dezvoltate"
(Alexandru Albu, deputat PDSR)

"Că nu s-a putut ara în toamnă e una, dar de ce nu s-au tăiat coceni?" (Ion Iliescu, martie 1996, vizită în jud. Ialomița)

"Cadrele didactice să adune cupoanele ca să-și rotunjească salariile" (Florin Georgescu, ministrul de Finanțe pe teren, la Vâlcea)

NĂRAVURI VECHI LA TIMPURI NOI

➤ Ghenadi Ziuganov, lider comunist 1996, este în fruntea sondajelor pentru viitoarele prezidențiale rusești. Într-un interviu acordat lui *Figaro Magazine* (16/III) el declara (textual) : "cu excepția notabilă a Republicii Cehe, comunistii au recucerit puterea în toate țările satelite ale URSS". D. Ziuganov este o autoritate la Moscova. De la Cotroceni, pînă astăzi, nici o dezmințire.

➤ Avionul AN 24, prăbușit la Baia Mare, era o mașină specială. Era unicul avion dotat cu un laborator pentru controlul echipamentelor, aeroporturilor, operație periodică obligatorie. În lipsa lui, ar fi trebuit închiriat unul din străinătate, dar costă dolari, iar TAROM-ul e specializat în pierderi (v. Lupta nr. 262). Sau închise toate aeroporturile care funcționează în condiții de ruletă rusească (*România liberă*, 28/II)

➤ Un avion BAC 111 a fost lovit de un tractor pe aeroportul Otopeni. Prilej pentru *Adevărul* (3/III) să tragă concluzia : "Ca să nu se mai prăbușească în zbor, sunt distruse la sol..."

➤ La Pitești s-a prăbușit un tavan de spital. Răniți doar niște lucrători. Ultima renovare a spitalului a fost în 1950 (*Adevărul*, 29/II).

➤ Tot despre sănătate vorbește *Vocea României* (17/II) care publică declarațiile eminentului fost candidat la președinție, Radu Câmpeanu : "Convenția Democrată este un azil de handicapați politic".

➤ O veste bună în *România liberă* din 29/II :

D. Viorel Hrebenciuc, șeful campaniei electorale a PDSR și secretar al guvernului, a mai acaparat câteva vile și hoteluri pentru Putere și prietenii ei.

➤ Pentru amatorii de istorie, semnalăm contribuția recentă a fostului secretar PCR al cinematografiei, l-am numit pe senatorul și regizorul Sergiu Nicolaescu : "*Moartea lui Ceaușescu este punctul zero al istoriei românilor*". (*Adevărul*, 2/III) Restul nu mai contează. Zimbim.

➤ Tot un fel de istorie citează *Magazin Tinerama* (5/III) : România e singura țară din lume unde, pe aceeași stradă, locuiesc un rege (Ion Cioabă) și un împărat (Iulian Rădulescu). Se ceartă, se concurează, își adresează vorbulițe pitorești, dar ambii susțin PDSR pentru viitoarele alegeri. Ciudat pentru un partid înverșunat republican.

➤ Altă poveste, de data aceasta cu o balaoacheșă din Banat care, contra unei salbe de aur (cca 30.000 Fr.), a ajuns, printr-o rețea clandestină, în centrul Parisului. Aici, în trei luni, își amortizează investiția prin cerșit. (*Tinerama*, 5/III)

➤ Dar România e prezentă la Paris și altfel. Pe 13/III, Jean Amadou spunea pe *Europe 1* : "*De la Robespierre la Ceaușescu, soarta dictatorilor e la lada de gunoi a istoriei*". Suntem o referință.

➤ Iar canalul public tv *France 2* a transmis pe 14/III, la oră de mare audiență, un reportaj despre "primul poluator din lume", Copșa Mică. O publicitate eficientă și gratuită.

➤ Pe 15/III, *Le Figaro* publica situația cererilor de azil politic în 1995. România, ca țara de origină, a fost prima din lume : 4000 de cereri.

➤ *Figaro Economie* (19/III) publica declarațiile dlui General Vasile Lupu, adjunct al șefului SRI : "*România este ținta unor servicii de informații străine care conduc numeroase acțiuni pentru a declanșa dezechilibrul economiei românești*". Să te îngrozești, nu alta!

➤ Împrumutînd metodele SRI, conducerea Ministerului de Finanțe a ținut o ședință cu șefii de servicii cărora le-a recomandat să "supravegheze angajații" și anume dacă fac alta politică decît PDSR. (*România liberă*, 1/III)

➤ Într-un articol mai vechi, *Tinerama* îl denunța pe ministrul de Finanțe pentru că "aruncă pe geam miliarde de lei, prin reduceri de taxe acordate unor firme influente". După care, ziarul a cerut în repetate rînduri serviciului de presă al numitului minister lista firmelor care beneficiaseră de asemenea reduceri. Ca să se pună capăt zvonurilor. Răspunsul a venit recent : o proaspătă ordonanță guvernamentală, nr. 111, apără secretul activității funcționarilor publici și de Stat... (*Tinerama* 5/III)

➤ Zaher Iskandarani, sirian și contrabandier este în arestul poliției, dar afacerile sale continuă să înflorească. Regia Autonomă a Apelor Minerale din România, printr-o licitație tainică, facilitată de complicități suspute, a atribuit, în 8 noiembrie 1994 firmei Flash a miliardarului deținut, exploatarea izvoarelor de la Herculane, apă plată foarte bine plătită în Occident. Fabrica de îmbuteliere, în curs de construire, nu are nici un asociat român, nici o obligație asumată față de primărie, documentele sunt incomplete.

Șerban DEMETRIU

ANALELE SIGHET II

Instaurarea comunismului - între rezistență și represiune.

Comunicări prezentate

la Simpozionul de la Sighetul-Marmației (9-11 iunie 1995).

Ediție îngrijită de Romulus Rusan

București, Fundația Academia Civică, 1995. 530 pagini

Încet, încet, memoria își recapătă drepturile ei în România. Se tipăresc volume de amintiri, diferite cărți și reviste, apar mărturiile ale foștilor deținuți politici, cercetătorii încep să consulte arhivele, încă greu accesibile în totalitatea lor, limbile se dezleagă; lor li se adaugă magia imaginilor din Memorialul durerii și din diferite alte filme și fotografii. La rîndul său, memorialul Sighet, această admirabilă inițiativă condusă de Ana Blandiana și Romulus Rusan, organizează, din 1993, simpozioane anuale care văd lumina tiparului începînd din 1994 și care reprezintă una din cele mai serioase întreprinderi de culegere, sistematizare și publicare a mărturiilor despre crimele comunismului în România.

La a treia ediție a Simpozionului din 9-11 iunie 1995 au fost prezentate 82 de comunicări, două filme și o expoziție documentară realizate cu sprijinul Consiliului Europei și al Fundației germane Hanns Seidel. Actele acestui Simpozion, îngrijite de Romulus Rusan și completate cu două texte semnate, respectiv, de domnia sa și de Ana Blandiana, conțin un cutremurător act de acuzare împotriva regimului comunist, dar și o pioasă aducere aminte a victimelor sale. Cele trei zile ale simpozionului au fost consacrate cîte unei teme tratate pe două planuri: sinteza istorică și mărturiile supra-vieșitorilor. Anul trecut, temele alese au fost: **Represiuni asupra țărănimii** (moderator acad. Alexandru Zub), **Rezistența armată la instaurarea comunismului** (moderator prof. Dennis Deletant de la Universitatea din Londra) și **Deportări, exoduri, exil** (moderator Șerban Papacostea).

Țară "eminamente agrară", România avea, la venirea comuniștilor la putere, o structură socială extrem de arhaică: aproape 80% din populație era formată din țărani, în imensa lor majoritate mici

proprietari cu loturi recurent mărite prin reformele agrare realizate între 1864 și 1945. Odată cu instaurarea republicii, după abdicarea forțată a regelui, discursul oficial comunist se axează pe două teme economice majore: naționalizarea economiei pentru a se putea trece la industrializarea masivă prin planificare, pe de o parte, și colectivizarea agriculturii, pe de alta. Aceste idei nu erau nici noi, nici originale, căci fuseseră emise și dezbătute de economiști și oameni politici, români și străini, cu mulți ani înainte. Modelul sovietic, ales și impus de comuniști, avea o finalitate foarte clară și bine determinată istoric: ajungerea din urmă și depășirea capitalismului american pe propriul lui teren de predilecție și mîndrie, pe terenul economiei. Colectivizarea agriculturii trebuia să ducă la raționalizarea ei și, în concluzie, la eliberarea brațelor de muncă necesare marii industrie socialiste în statu nascendi, la popularea orașelor vechi și noi cu proletari, depozitari ai legitimității partidului comunist și a instituțiilor sale.

În teorie, acest pariu la nivelul Uniunii Sovietice era un pariu demiurgic care, însă, a eșuat peste tot unde a fost încercat deoarece a nesocotit importanța și rolul mijloacelor folosite pentru atingerea acestui scop extins pe mai multe generații. Crezînd că scopul scuză mijloacele, conducătorii comuniști au practicat teroarea, înfometarea, cenzura, înregimentarea și controlul populației pe o scară încă neîntîlnită în istorie. Cointeresarea materială - cu alte cuvinte posibilitatea de a avea o viață decentă prin munca - a fost înlocuită cu presiunea ideologică chemată să creeze omul nou, individ fără mari necesități și doar cu obligații față de colectivitate. În concluzie, dacă scopul propus avea o logica

rațională (progresul și bunăstarea), mijloacele întrebunțate pentru a-l atinge au fost criminale și au declanșat rezistența și ostilitatea unei bune părți a populației. Ciclul teroare-rezistență-represiune a cuprins segmente întregi ale populației României, mai ales în rîndurile țărănimii și ale foștilor militari. Dacă burghezul timorat se lăsa expulzat din casă, dat afară din slujbă și jefuit de tot ce agonisise, țărănul și-a apărut pămîntul cu dirzenie și chiar cu vitejie. Desigur, printre rezistenți (sau partizanii) care au salvat onoarea poporului român pînă la începutul anilor '60 s-au numărat și intelectuali și orașeni, însă majoritatea grupurilor de rezistență armată au fost compuse din țărani, militari și tineri, de cele mai multe ori de origine rurală, care au reînviat firul haiduciei din vremurile trecute.

Lucrările Simpozionului aduc lumini noi și interesante asupra rezistenței țărănimii la colectivizare - în special la prima ofensivă, cea din 1949-1953. Din aproape toate mărturiile înregistrate în volum, se poate vedea că moralul rezistenților era bazat în primul rînd pe credință, apoi pe solidaritatea ideologică (mai ales în cazul legionarilor) și familială și mai rareori pe cea de grup (sat, comună). Trădările și infiltrația Securității joacă un rol important în căderea acestor grupuri de haiduci moderni: ele sunt obținute, aceste trădări și infiltrații, prin teroare și șantaj, dar sunt uneori și rezultatul unor convingeri, să le zicem politice, care sunt împărțite și de soldații ce combat pe partizani, și ei tot fii de țărani.

Pentru că am vorbit de rezistența armată a țărănimii, a militarilor și a tinerilor, trebuie precizat că aceste categorii au furnizat și marea masă a arestațiilor și a deportațiilor, din Bărăgan, pînă în Siberia. Față de sărăcia mărturiilor cunoscute înainte de 1989 (mă gîndesc mai ales la Dumitru Nimigeanu și Aurel State), ultimii ani au adus o înmulțire spectaculoasă a cunoștințelor noastre despre acest fenomen. Calvarul basarabenilor și al bucovinenilor, deportați încă din 1940-41, a fost urmat de cel al soldaților români capturați în război, de sașii și șvabii duși la muncă în URSS în ianuarie 1945, de țărani din Banat deportați în Bărăgan în vremea conflictului cu Tito, de toți așa ziii "diplomați olandezi", persoanele cu domiciliu obligatoriu, prescurtat "d.o." și criptografiat astfel cu sarcasm. Tragediile individuale și de grup astfel descrise nu mai pot fi măsurate cu metode tradiționale: România își așteaptă Soljenitșinul care să le transfigureze, care să scrie o istorie a regiunii întunecate a forței, o sinteză a răului nostru național. Numai atunci vor realiza românii - așa cum a realizat lumea occidentală după 1974 - că cea mai bună formă de istorie este cea care emoționează, care deranjează și nu lasă indiferent. Este istoria la care visa Nicolae Iorga, cînd scria: "regret că nu am fost mai poet pentru a fi mai bun istoric". Este istoria care alertează conștiințele și le smulge din comoditatea compromisului, a indiferenței sau pur și simplu a uitării. Pînă atunci, să ne exprimăm recunoștința pentru eforturile participanților de la Simpozion care ne dovedesc, încă odată, că adevărul pînă atîta vreme sub obroc iese în sfîrșit la iveală.

Matei CAZACU

exposition

Dana ROMAN

peinture et objets

Charleville-Mézières
du 4 avril au 2 juin 1966
au Musée de l'Ardenne
31 place Ducale - tél. 24 32 44 60

A l'occasion du vernissage, Michel RANDOM signera le livre consacré à l'oeuvre de Dana ROMAN, paru aux éditions Fragemnts Mme Mireille Bazin, historienne d'Art consacrera une conférence à l'oeuvre de Dana Roman à l'auditorium du Musée de l'Ardenne le 3 avril à 16 heures

□ Pe 10 februarie a avut loc la Deutsche Oper din Berlin premiera operei "Oedip" de George Enescu, în regia lui Friederich Goetz și sub bagheta lui Lawrence Foster - care înregistrase un compact disc cu aceeași operă în 1989.

□ La a 12-a ediție a Concursului Internațional J.S. Bach, ținut între 3-11 februarie sub patronajul primăriei Parisului, premiul I l-a câștigat violonista Clara Cernat, absolventă a Academiei de Muzică din București (clasa Ștefan Gheorghiu), în prezent studiind în Elveția cu Tibor Varga.

□ Associated Press comunică atribuirea Premiului Grammy - premiu anual pentru cei mai buni muzicieni din lume - (secția solist instrumentist), a Academiei Naționale Americane de Arte și Științe pianistului Radu Lupu, pe 28 februarie 1996, la Los Angeles.

STELIAN POPESCU

(I)

Mulțumită tenacității surorii mele, dna Elena Lugoșianu, care trăiește la București, numele tatălui nostru a fost luat în considerație de Curtea Supremă de Justiție, care s-a ocupat de reabilitarea mai multor figuri de seamă din presa românească de dinainte de război. Printr-o decizie luată pe 8 mai 1995, nr. 17, dosar 18/1994, Stelian Popescu a fost reabilitat și spălat de calomniile și acuzațiile infame prin care fusese condamnat în 1945 de un "tribunal al poporului" la muncă silnică pe viață și confiscarea averii sale și a descendenților săi.

În aceste circumstanțe, am socotit că-mi revine în mod natural datoria să-i evoc personalitatea, sperînd a nu fi acuzat de subiectivitate filială. Sunt sincer convins că pozițiile pe care le-a adoptat merită respect, cu atât mai mult cu cît sunt conștient și de unele din erorile sale de apreciere - dar care este omul care-și poate permite să afirme, fără să roșească, că a fost întotdeauna infailibil!

Stelian Popescu, observator angajat, cum ar fi spus Raymond Aron, nu a fost un "memorialist". Personajele celebre sau de oarecare importanță care au crezut util să lase urmașilor traiectoria propriei vieți, fixată în vîltoarea evenimentelor, au luat note zilnice transcriind pe viu reflecțiile auzite, detaliile semnificative, reproducînd cu fidelitate amintiri în mers, așa putea spune. Au recurs adesea la consemnări ale familiei - soție, copii, sau eventuali secretari. Stelian Popescu nu s-a ocupat în acest spirit de a conserva memoria celor trăite. Notele rămase de la el sunt dispartate, adesea reconstituie evenimentele mult după ce s-au petrecut, ca o reamintire interogativă. Sunt lipsite, deci, de efectul excitant al faptului cules, simțit pe moment. În plus, aceste vagi însemnări n-au făcut niciodată obiectul unei sistematizări care să le ofere o logică compozițională, așa cum o impune opera memorialistică.

E regretabil, dar lacuna, explicabilă, este izvorită din natura ocupațiilor sale. Ziarist, șef de întreprinderi angajat în multiple și constrîngătoare activități, el era și un om politic prins profesional, zi de zi, de evenimente. Memoriile sale pot fi culese, astfel, din articolele sale, dar mai ales din paginile *Universului* care consemnau, comentau, cîntăreau evenimentele, sub semnătura lui sau a colaboratorilor săi. Declara adesea: "Viața mea se află scrisă în paginile *Universului*. Pentru el și cu el am trăit istoria vremii mele în interesul României." Era conștient și sensibil la valoarea documentară a ziarului, agenda sa zilnică. Acolo se găsea comora de fapte și gânduri, mai bogată decît tomuri de memorii, în care, la urma urmei, orice autor retranscrie trecutul prin prizma opiniilor reînoite, culese succesiv pe drum!

Istoriograful de miine, care se va apleca asupra vieții și operei lui Stelian Popescu, va trebui să aleagă din vîltoarea evenimentelor care constituie viața unui om, mai ales a unui om public, pe acelea care să articuleze coerența sa de gândire și de acțiune, singura care contează. A fost și metoda pe care am ales-o pentru a redacta analiza, pe care Direcția Luptei îmi face onoarea de a o publica. Am căutat să sintetizez doar orientările sale de bază, să le explic schișind vag circumstanțele, fără însă a respecta vreo cronologie. Nu e vorba de un studiu biografic - care mi se pare mai puțin interesant și util pentru memoria lui -, ci de o încercare de a defini și explica viziunea omului de acțiune care a fost.

Stelian Popescu a intrat în politică într-un moment înălțător, dar critic al istoriei românești. Pe de-o parte, neamul său părea stadiul anterior de entități instabile, zrucite încoace și încolo în tumultul învrăjbirilor puternicilor săi vecini imperiali, spre a se ridica la acela al unui

respectabil regat, recunoscut și stimat de puterile epocii. Pe de alta, după încercările trecute, România se regăsea alături de Marile Puteri victorioase, într-o țară, înșfîșit întregită. Cadru exaltant în sinul căruia a militat, la început, alături de mentorul debutului său politic, Take Ionescu, împreună cu care, deja înainte de 1916, luptase pentru intrarea în război alături de Puterile Aliate, și grație căruia obținuse primele fonduri pentru a dobîndi proprietatea ziarului *Universul*. Din cotidianul care ajunsese să aibă, chiar înainte de conflictul mondial, cel mai mare tiraj din țară, a edificat după război o imensă întreprindere de presă care a putut rivaliza cu marile conceme publicistice din Occident.

Din nefericire, cele două decenii de înflorire aparentă care au urmat, au văzut prăbușirea civilizației europene, în urma căreia țara românească a fost nimicită. Înfrîngerea materială personală, dar îndeosebi dramatic eșec moral și politic: luptase în serviciul unei Românie, mare și liberă, pe care o iubea, pentru ca în amurgul vieții să asiste neputincios la ruina țării, el însuși jomic condamnat de niște nememici, care pusese mîna pe România, hotărîți să o jecmănească și să o transforme într-o gubernie a "Imperiului răului".

Revenind la activitatea sa, trebuie precizat o caracteristică: nu a voit niciodată să se lege de vreun partid politic. Prematura dispariție a lui Take Ionescu, în 1923, l-a eliberat de orice angajament anterior și a rămas din grupul acestuia, în strînse legături de prietenie, doar cu Nicolae Titulescu și cu avocatul C. Xeni. Spirit independent, a preferat să rămînă un observator exterior, hotărît să pună în balanță prestigiul ziarului și al său în favoarea acțiunilor care i s-au părut utile țării, manifestîndu-și, în consecință, opoziția față de formulele care i s-au părut prejudiciabile acesteia. Astfel a fost favorabil sau ostil unor grupuri sau personaje, niciodată din considerente ideologice, todeauna în funcție de interesele superioare ale neamului.

"În politica externă, Stelian Popescu s-a plasat întotdeauna alături de Puterile occidentale, adversar al revizuirii tratatelor de la Versailles. El a fundat, de altfel, Liga Antirevizionistă (...) al cărei obiectiv a fost să mențină trează vigilența concetățenilor (...) amenințați de politica revizionistă, propagată de Germania și acoliții ei. Partizan convins al Micii Înțelegeri, a Societății Națiunilor, nu s-a sfîșit niciodată să critice actele de slăbiciune în care Occidentul, din nefericire, s-a risipit nemăsurat pînă în 1939.

(...) Atunci cînd, regele Carol al II-lea a cedat presiunii germane, Stelian Popescu s-a ridicat împotriva formării unui partid unic, după moda fascistă, s-a împotrivit tendințelor care se manifestau pentru a părăsi Liga Națiunilor, cu atât mai ferm cu cît criticase la timpul său pozițiile sinucigașe adoptate de Franța și Anglia, după invazia zonei demilitarizate sau după ocuparea Austriei și a Cehoslovaciei de către Hitler (...)

Odată războiul început, Universul a fost una din rarele publicații care a continuat să dea comunicate de război aliate, împreună cu cele ale Germaniei (în ciuda protestului ministrului Reichului la București) (...) Cînd generalul Antonescu a preluat puterea, el, ca și mulți alți patrioți români, și-au închipuit că acest om, avînd în vedere trecutul și calitățile sale, ar fi putut modera fanasemle și ambițiile nemăsurate care asaltau atunci țara. Faptele care au urmat au spulberat foarte repede aceste iluzii (...)

... Rolul și personalitatea lui Stelian Popescu au rămas necunoscute în Occident, tot așa cum rămîn cele ale diverselor personalități române dinainte de 1938. Toată istoria țării românești rămîne o nebuloasă (...) motivul acestei neplăcute situații provine și din faptul că elita țării, în zdrobitoarea ei majoritate, a fost cădăpîită în temniță în urma unor procese ignobile, parodii de judecată. (...) Ignoranța Occidentului, agravată prin intoxicarea stîngistă activă (...) a făcut ca pînă și istorici emeriți să redacteze lucrări eronate (bazate pe neadevăruri abil difuzate). (...) Aș fi tentat să spun că asemenea devieri constituie

un scandal, dacă epoca noastră n-ar fi retras orice însemnătate acestui termen, din motive de: "inflație".

Marturia de mai sus aparține lui Henry Spitzmuller, fost consilier al legației Franței din București, în perioada critică a războiului, înainte de a deveni ambasador în diverse capitale străine. A crezut de cuviință să definească poziția politică a tatălui meu, într-o scrisoare pe care mi-a adresat-o în 1975. Marturia este cu atât mai prețioasă cu cît H. Spitzmuller ar fi putut fi mai reticent, atît din pricina poziției favorabile Rusiei, adoptată după ostilități de generalul de Gaulle (el trecuse de partea acestuia imediat după apelul din 8 iunie și, din cîte știu, a avut responsabilitatea serviciilor de informație gaulliste din Europa orientală), cît și datorită politicii occidentale favorabilă statu-quo-urilor post belice. Am socotit că fragmentele citate sunt semnificative și-mi permit să aduc și un pios omagiu acestui prieten al libertății și României.

Acestei mărturii însă vreau să-i adaug cîteva idei publicate de Stelian Popescu în cotidianul francez *L'Ordre*, în 16 noiembrie 1937, articol redactat sub forma unei scrisori adresate directorului ziarului și prietenului său, Emile Buré:

"Trebuie să recunosc, scump prieten, că circumstanțele de care ne temeam au fost perfect de bine exploatare în România și în statele din Estul Europei de către dușmanii Franței, scopul lor fiind de a disloca alianțele existente. Ei vor să ne amăgească să contractăm alte legături și alianțe, vor să înlăture Franța din rolul ei de pavăză a libertății și a păcii, situație contrară tratatelor încheiate după imensele sacrificii stingerose consumate.

(...) Mai multă hotărîre în conducerea afacerilor publice, manifestarea unei mai mari autorități în cadrul afacerilor internaționale, mai puține ezitări în executarea deciziilor adoptate, iată care sunt exigențele indispensabile ale unei politici responsabile în ziua de azi.

(...) Democrația care nu îndrăznește să se afirme, de teama de a nu asuma responsabilități, duce popoarele la pieire. Acestea au nevoie să se simtă conduse. În cazul în care responsabili, chiar bine intenționați, nu-și îndeplinesc, slăbiciune, datoria, demagogii nu vor înfrîza să se ia locul. (...) Lumea întreagă, și îndeosebi România, are ochii ațintiți asupra Franței. Aituidinea sa hotărîre reprezintă garanția cea mai solidă pentru pace, pentru menținerea și strîngerea alianțelor. Aceasta este pavăza cea mai puternică pentru apărarea păcii și civilizației noastre".

Un an după acest avertisment-dojană, la sfîrșitul lui septembrie, omenirea va lua cunoștință de actul infam de la München, care reprezenta, în fapt, începutul războiului, pornit în cele mai proaste condiții: printr-un act de lașitate și vînzare a unui bun, sincer și valoros aliat. Stelian Popescu prevedea în articolul citat pieirea civilizației noastre, dacă Franța nu-și asumă responsabilitățile. Din nefericire, faptele i-au dat dreptate.

Istoria luînd atunci un curs nou, clarvăzătorul ziarist a putut înregistra dezastrul de care se temea, spre a fi apoi acuzat, după război, de noii stăpîni ai țării, de dezastrul suferit. A trecut de atunci o jumătate de secol, s-au petrecut nenumărate și înfiorătoare drame, și astăzi încă suntem departe de a constata o netă restabilire a justiției și adevărului în obiditele țări ale Estului european. Reabilitarea lui Stelian Popescu, țirzielnice, obținută anevoios și într-un cadru nespus de confuz, alină suferințele descendenților direcți, fără a șterge însă imaginea tragediei pe care el o prevestea și pe care țara a plătit-o și o plătește înca nespus de scump.

Contrar insinuărilor răuvoitoare, care deformată imaginea trecutului românesc, informații și azi strecurate și exploatare de anumite cercuri, în România interbelică au existat multe personaje de seamă. Stelian Popescu se numără printre acestea. Nu trebuie să uităm acest adevăr și ne revine să-l reamintim noilor generații.

Victor POPESCO
(va urma)

La 1 martie s-a stins la Lund (Suedia) profesorul Alf Lombard, după o viață îndelungată și bogată (se născuse la Paris, la 8 iulie 1902) dintre care 70 de ani a slujit cu mult devotament limba română; despre aceasta afirma că are o triplă însemnătate : științifică, pragmatică și literară. Fără a cunoaște limba română, lingviștii nu-și pot face o idee cât de cât completă despre ce a devenit latina în zilele noastre, fără ea nu se poate comunica direct cu cea mai mare națiune din Sud-Estul Europei, iar necunoașterea ei privează pe oricine de contactul cu una din marile literaturi europene. O adevărată declarație de dragoste dictată nu numai de inimă, ci și de rațiuni științifice!

Am avut privilegiul de a-l cunoaște pe Alf Lombard de mai bine de 40 de ani. Am participat alături de el la Congrese sau Colocvii de lingvistică și am "colaborat" cu el atunci când m-a rugat să-i citesc manuscrisele a două cărți despre limba noastră. În 1968 am lucrat împreună cu el la Universitatea din Lund, unde am fost invitată să țin un curs despre limba română. Să adaug aici vizitele lui în secret, în timpul întinericului "anilor lumina" ai ceaușismului la noi acasă, la București și, după aceea, la Paris, în exilul pe care-l înțelegea, nu fără tristețe. Iubea enorm orașul Paris unde se născuse, unde-și petrecuse, la Sorbona, o parte din anii studenției, unde se întorcea cât putea de des să respire aerul "cartierului latin", unde a ținut, sub egida Institutului român al Sorbonei, ultimele două prelegeri în primăvara lui 1982. L-am văzut la Paris, în ultima sa călătorie, în 1992, când ne-am plimbat pe Bulevardul Saint Michel și l-am fotografiat în fața liceului unde tatăl său preda germana și vis-a-vis, la nr. 89, în fața casei sale natale.

Alf Lombard s-a născut dintr-un tată francez și o mamă suedeză care, rămasă văduvă prematur a trebuit, mînată de grele probleme materiale, să se reîntoarcă în Suedia cu fiul ei. Ea a fost cea care i-a îndrumat studiile, i-a întreținut bilingvismul franco-suedez și l-a îndemnat să învețe și celelalte mari limbi romanice. Dar, surpriză! tînărul Lombard, la numai 23 de ani, a început să studieze pe cont propriu și limba română, unica reprezentantă a romanității în Orientul Europei. Rezultatul cercetărilor sale, din Suedia și "de pe teren", din România, nu a întârziat să apară : în 1935 și-a publicat la Uppsala, **La prononciation du roumain**, lucrare încă neîntrecută în literatura de specialitate. Au urmat, pe lîngă numeroase articole și conferințe care au impus numele lui Alf Lombard în lumea filologică prin profunzimea analizelor și prin siguranța metodei - o serie de lucrări de bază privind româna. Cea mai însemnată este, de bună seamă, **Le verb roumain. Etude morphologique** în două impozante volume (1954 și 1955, Lund), însumînd peste 1200 de pagini. Cartea aceasta fundamentală - care poate fi consultată la Paris în biblioteca Casei noastre Românești - relevă, ca sub lupă, caracteristici morfologice pe care lingvistica românească din "interior" nu le observase.

În 1974, Alf Lombard a publicat la Paris, ca rod al vastei sale practici didactice, **La langue roumaine**. Une présentation, titlu cum nu se poate mai modest care ascunde valoarea cărții : este cea mai bună descriere sintetică a limbii române. În 1981, a apărut la Editura Academiei din București, tot în limba franceză, **Dictionnaire morphologique de la langue roumaine**, scris în

colaborare cu regretatul Constantin Gîdei. Acest volum reprezintă o noutate pentru lingvistică în perspectiva concepției și rigurozității aproape matematice a clasificării originale adoptate. Acest **Dictionar**, împreună cu **La langue roumaine. Un presentation** se află azi în bibliografia obligatorie a oricărei Facultăți cu o secție de limba română, acolo unde studiul limbii noastre nu se reduce la studiul strict practic, ci tinde spre orizontul superior al cercetării.

Se poate afirma, fără teamă de a fi contraziși, că Alf Lombard, prin întreaga lui activitate și prin opera lui, prin prestigiul său în lumea științifică a ridicat un adevărat monument închinat limbii române. El a introdus, din 1936, cursul de limba română la Uppsala, o premieră absolută pentru îndepărtata Suedie, lui i se datorește crearea primei catedre de limba română la Universitatea din Lund, în 1938, aici a predat 31 de ani și a organizat o minunată bibliotecă la Institutul de limbi romanice condus de el. Trebuie adăugat că, avînd avantajul de a figura printre personalitățile care puteau face propuneri pentru premiul Nobel, a încercat să promoveze pentru înalta distincție

scriitori români, de exemplu pe Mircea Eliade.

Autor al lapidarei și memorabilei formule "Limba română este al patrulea picior al mesei romanice", Alf Lombard s-a identificat cu centrul românesc de la Lund și chiar după pensionare a continuat să anime cercetările de română. În 1994 - deci la 92 de ani! - conducea trei teze de doctorat în specialitatea "limba română", colabora la revistele de lingvistică, era "la punct" cu ultimele lucrări de română apărute, curiozitatea sa științifică rămăsese proaspătă....

O frază dintr-un interviu (publicat în **România literară**, 11/1994) ni-l prezintă pe omul Alf Lombard : "dacă vreți să știți ce m-a legat definitiv de România, ce mi s-a părut mai deosebit la dumneavoastră, atunci aflați ca oamenii mi s-au părut extraordinari. Căldura și generozitatea lor mă încălzesc și astăzi".

Prin dispariția lui Alf Lombard, lingvistica a pierdut un mare savant, deschizător de școală. Noi, românii, am pierdut un maestru și un devotat prieten și slujitor al limbii române pe care a studiat-o "din afară" ca nimeni altul! Ultimul!

Florica DIMITRESCU

PE MARGINEA CALENDARULUI

Pentru că problema calendarului după care celebrăm sărbătorile religioase, necunoscută sau rău înțeleasă, constituie de mai multă vreme în comunitatea ortodocșilor români de la Paris pretext de dispută pentru unii, motiv de autentică neliniște pentru alții, considerăm util să explicăm, măcar pe scurt, această chestiune.

Un an, potrivit calendarului solar - numit iulian în onoarea lui Iulius Cezar, care l-a introdus în imperiul roman în anul 46 înainte de Hristos - reprezintă timpul necesar Pămîntului pentru a efectua o rotație completă în jurul Soarelui. Unitatea este ziua, egală cu timpul în care planeta noastră se rotește o dată în jurul propriei axe.

Cum rotația Pămîntului în jurul Soarelui nu se face într-un număr întreg de zile, ci în aproximativ 365 zile, 5 ore, 48 minute, 45 secunde, din patru în patru ani se mai adaugă la cele 365 de zile obișnuite, încă o zi, pentru a compensa eroarea, la sfîrșitul lui februarie, care, pentru romani, era ultima lună din an. Se poate remarca că această corecție nu este exactă și că, prin urmare, în medie, fiecare an depășește, după calendarul iulian, cu 11,25 minute timpul în care se realizează o rotație completă, sau tot la 4 ani avem o depășire de 45 de minute. Cu alte cuvinte, după o rotație întreagă, mai trec încă 11,25 de minute pînă se sfîrșește anul calendaristic, sau, altfel spus, calendarul rămîne în urmă față de timpul real cu 11,25 minute, în fiecare an, cu 45 de minute în 4 ani sau cu o zi la cca 128 ani.

Pentru a corecta erorile adunate de-a lungul anilor, în 1582, sub Papa Grigore al XIII-lea (de unde numele noului calendar, gregorian) s-au suprimat zece zile - la cît ajunsese diferența acumulată - din acel an, trecîndu-se de la 4 octombrie direct la 15. În plus, pentru a perfecționa calendarul așa încît întârzierea de 11,25 minute să nu se mai producă în fiecare an, s-a decis ca dintre anii ce se sfîrșesc cu doi de zero (ex. 1600, 1700 etc), care după calendarul iulian sunt toți biseși, să nu se mai considere biseși (cu 366 zile) decît cei divizibili cu 400, adică 1600, 2000 etc. Prin aceasta, la 400 de ani se suprimă 3 zile, în loc de o zi la fiecare 128 de ani. Nici acum corecția nu va fi exactă, căci $128 \times 3 = 384$, nu 400, dar eroarea

care mai rămîne este mult mai mică, o zi întârziere, la 3200 de ani.

Anumite Biserici, printre care și Biserica Rusa, ca și Biserica Rusă din Afara Frontierelor, nu au acceptat calendarul gergorian. Singură, Biserica Ortodoxă din Finlanda l-a adoptat în întregime. În ce privește Biserica Ortodoxă Română, sărbătorile fixe (Crăciunul, de pildă) sunt ținute după noul calendar, acceptat la 1923, iar sărbătorile mobile, legate de Paști (Florii, Rusalii, Înălțarea Domnului etc) după vechiul calendar iulian.

Referitor la data Paștilor, Sinodul Ecumenic de la Niceea (325) a decis că va fi prima duminică ce urmează lunii pline de după echinocțiul de primăvara (20-21 martie). Astronomic, este momentul în care Pămîntul primește maximum de lumină; nu este nici un loc neluminat de razele soarelui; rotindu-se în jurul axei sale, iar luna plină reflectă la maximum, pe partea întunecată a Pămîntului, razele Soarelui. Este de asemenea momentul în care ziua începe să fie mai lungă decît noaptea, este victoria luminii asupra întinericului. E o zi de duminică fiindcă în această zi a înviat Mîntuitorul. Apoi ziua întii a săptămîinii este prima zi a creației, iar prin moartea și învierea Sa, Hristos a răscumpărat întregul univers, căzut sub puterea păcatului; este începutul unei noi creații.

Adoptarea noului calendar pentru ciclul fix, menținînd vechiul calendar pentru ciclul Paștilor, duce la o ruptură a structurii liturgice. Astfel, fiind variabilă între 21 martie și 25 aprilie, data Paștilor influențează o mulțime de momente din viața Bisericii, cum ar fi, de exemplu, începutul postului Sfinților Apostoli Petru și Pavel, post ce are o lungime diferită de al un an la altul, dar care va dura cel puțin 8 zile înainte de sărbătoarea sfinților apostoli. Dacă însă vom celebra sărbătorile fixe după noul calendar, iar Paștile după cel vechi - cum se întâmplă și în Biserica Ortodoxă Română - dacă Paștele cade în 25 aprilie, începutul postului va cădea la patru zile după ce sărbătoarea celor doi Apostoli a trecut.

Să mai adăugăm că, deși Biserica Ortodoxă n-a acceptat noul calendar în calculul datei Paștilor, cînd celebrează la Ierusalim Învierea Mîntuitorului nostru, după vechiul calendar, Lumina coboară peste Sfîntul mormînt în fiecare an în timpul Marii Slujbe, cînd Duhul Sfînt este invocat de creștinii prezenți acolo, fără să țină seamă de disputele dintre noi, pe marginea calendarului.

Vasile MANEA

PENULTIMA ORĂ

INSTITUT DE LANGUES ET CIVILISATIONS ORIENTALES Section de Roumain

Le CLUB DE ROUMAIN a le plaisir de vous inviter samedi 30 mars à 10h30 a une table ronde autour du livre "Instalarea comunismului între rezistență și represiune" (1995).

Avec la participation de **Mme Catherine Durandin, l'écrivain roumain Ana Blandiana, Mr. Radu Portocala, Mr. Alexandru Herlea et Mme Maria Bratlanu** de la part de l'Association pour la Fondation Mémorial Sighet.

La table ronde aura lieu dans les salons de l'INALCO, 2 rue de Lille 75007 Paris.

ALIANȚA CIVICĂ

invită la o întâlnire cu dna **ANA BLANDIANA**, simbată, 30 martie, ora 17,30 la Misiunea Catolica Română- 38, rue Ribéra 75016 Paris.

ASOCIAȚIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN NORD VESTUL GERMANIEI CERCUL CULTURAL "INDEPENDENȚA"

Vă invită să participați la aniversarea a 78 de ani de la realipirea Basarabiei la România, în 27 martie 1918. Aniversarea va avea loc simbată, 23 martie 1996, la ora 17, în sala festivă a restaurantului "Em Kölsche Boor", 50668 Köln, Eigelstein 121-123.

Vor vorbi : Dna E. Dumitrescu : "In Memoriam dr. Al. Suga",
Dl ing. Grigore Filiti, "140 de ani de la Tratatul de la Paris"

La Galerie de Béthanie
présente
Lidia Margarit
huiles

Institution de Béthanie Av. de la Vallombreuse 34
1004 Lausanne tél. 0216417150 (8h-20h)

Lidia Margarit pictează o lume imaginară, plină de finețe, a cărei singură realitate este poezia. Fidelă tradiției, ea o transformă într-un inedit plin de vitalitate și umor discret. Pictura ei este fericită, limpede și suplă; este o voluptate pentru ea să vorbească în nuanțe de roșu, argint, verde și negru.

De formație juristă, Lidia Margarit trăiește în Elveția din 1981 și, din 1982, a avut expoziții personale la Berna, Lausanne și Geneva.

Cei care doresc să cumpere caseta video "Monarhia salvează România" (în limbile franceza, engleză și română) se pot adresa Uniunii pentru Regele Mihai - 3, rue Paul Bodin 75017 Paris, tel. 42 29 58 69

Mulțumim celor care au continuat să răspundă apelului nostru (v. Lupta nr. 246, p. 8) susținând Association pour la Fondation Mémorial Sighet : dr. Ion Vianu Trimiteți contribuția dumneavoastră "à l'ordre de AFMS", pe adresa Florica Dimitrescu-Niculescu, 28 bis rue Pouchet, 75017 Paris sau pe adresa Luptei - 125 Bureaux de la Colline 92213 St. Cloud

DECESE

S-a stins la Paris, în noaptea de 9 spre 10 martie, Solveig Cazaban. În SUA, prof. Nicolae Țimiarș. La Paris, Eugène Botez-Bart

Paul Lahovari; scriitorul Silviu Georgescu; Atena Ciupală; Nicolae Somăenscu; Lidia Stănescu; Andreiana Simoiu (Dimitrescu); Gheorghe Voloșinoviici; prof. Constantin Dăscălescu; Bogdan Șindilaru; Miron Pîrle; Eugen Turturică; Domnița Marga Micu; Nicolae Aristotel Cozma; Stoiana Budăscu; Silviu Georgescu; col. Constantin Penescu; ing. Constantin Steriade; Constanța Torand; Lidia Stănescu; Kiki Guluță; Ștefan Nemțeanu; Ion Radu; ec. Mihai Adari; ing. Emil Cristescu; prof. Radu Tunaru; comandor aviație (r) Mircea Grigorescu; ing. Ștefan Presoi; Elena Viorica Licurici (Dumitrescu); arh. Laurențiu Nemeșiu; Natalița Bobernicu; Vilău Maria; Ion Bolocan; Ioan Itu; Maria Lazăr; prof. Zenobia Drăghisțeanu; col (r) Sfetcu Nicolae; Mircea Cruțescu; Viotela Mura Matei; arh. Veturia Coșa-Bena; Valentin Vancioada; prof. Constantin Bogoescu; Adrian Chirculescu; lt.col. (r), verteran de răboi, ing. Gheorghe Dorobanțu; Tiberiu Adam Tudor; Ionel Trăilescu; ing. Mircea Ursu; col (r) Jean Suzan; preot Constantin Dumitru; Ștefania Popescu; ec. Arcadie Constantinescu; col (r) Titus Florian Predescu; Gina Oprescu; Gheorghe Grecu; Aura Nițulescu; ing. col (r) Mihai Răduț; Andreea Chirculescu; Silvia Secară (Greabu); Rudolf Pietreanu; Ioana Barbu; Nicolae Aristotel Dumitrescu; ing. Petre Răducănu; Emil Cioană; Irina Șipot; dr. Dan Drăgulescu; Natalia Coroi; col (r) Nicolae Otocol; Titus Predescu; Adalbert Moscu; jurist Virgiliu I. Manoliu; Eliza Theophanide; Viorica Voiculescu; col (r) Vasile Theodorescu; Elena Mârza; dr. Nicolae Irimia; Nicolae Căndea; Ilie Gherman; Margaret Popovici; Octavia Bostan; ing. ec. Marin Stoica; operator Aură Tripoan; Marioara Ciovică; ing. Ioan Banciu; Gheorghe Zăvoianu.

Palais des Congres de Versailles
10 rue de la Chancellerie 78000 Versailles
Dimanche 24 mars 1996 à 17h00

W.A. MOZART : Don Juan, Ouverture
L.V. BEETHOVEN: Concerto nr. 5 Mi Bémol pour piano et orchestre. Soliste : **Philippe Corre**
F. MENDELSSOHN : Symphonie nr. 3 (L'Ecosaise)

Orchestre Philharmonique de Versailles
Direction : **Trajan Popesco**

NATURALIZARI "Journal Officiel", 7 și 15 martie 1995 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Luana Anca Bogdan (n. Sacerdoțeanu), născută la București; Alexandru, Ioan Bogdan, născut la București; Mircea Dan Constantinescu, născut la Brașov; Maria Constantinescu (n. Predeșel), născută la Amărăști; Ioana Larisa Culcer, născută la Tirgu Mureș; Gheorghe Munceanu, născut la Olanu; Bogdan Munceanu, născut la Brașov; Elena Munceanu (n. Mitan), născută la Codlea; Gheorghita Pietricică, născută la Dorobanțu; Alexandru Ioan Cantacuzino, născut la București; Sanda Maria Cristescu, născută la București; Alexandru Ionescu, născut al București; Ifrim Curlisca, născut la Jurilovca; Cristian Florea, născut al Brăila; Maria Florea (n. Dănila), născută la Brăila; Ruxandra Maria Ion (n. Georgescu-Paraipan), născută la București; Lucian Eugen Ion, născut la București; Monica Mihaela Ion, născută la București; Mircea Ladislav Marton, născut al București.

ABONAȚI-VĂ
la **LUPTA**

le combat

Directeur: Michel Korné 22/03/96
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 263

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent
USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

LA FIN DES RADIOS AMERICAINES A MUNICH

de Mihai Dim. STURDZA

Ancien rédacteur à l'Institut de Recherche de Radio Free Europe

(Première Partie)

L'automne dernier, le Sénat des USA adoptait un texte proposant le transfert, au bénéfice du département de la Marine, d'une partie du budget alloué l'année précédente aux postes de Radio Liberty et Radio Free Europe, transférés depuis le 1er Juillet 1995 de Munich à Prague. Avant ce transfert, les deux radios financées et dirigées par les autorités américaines, disposaient d'un budget annuel de 225 millions de dollars. A l'occasion de ce changement, accompagné d'une importante vague de licenciements, le budget avait été ramené à 75 millions de dollars. La dernière proposition du Sénat des USA chiffre le prochain budget à quelques 27 millions de dollars seulement.

Face à l'implosion du bloc communiste et aux changements survenus dans la moitié orientale de notre continent, le rôle et le budget des deux radios de Munich ne pouvaient plus rester les mêmes. Toutefois, à force d'économies, la réduction continue des finances et du personnel des Radios Liberty et Free Europe pourrait bien signaler la disparition de deux institutions qui avaient joué un rôle idéologique de premier plan lors de la guerre froide.

Installées depuis le début des années 50 à Munich, alors siège des autorités américaines dans leur zone d'occupation en Allemagne, les deux radios avaient diffusé, des décennies durant, des programmes marqués par la liberté d'expression, à destination des pays de l'Est.

Radio Free Europe ciblait l'Europe Centrale et Balkanique, c'est-à-dire les satellites de l'URSS dénommés par l'expression "démocraties populaires", auxquels on avait adjoint les trois états baltes, dont l'annexion par Moscou, en 1940, à la suite du pacte Ribbentrop-Molotov, n'avait jamais été reconnue par les USA. Radio Liberty diffusait vers les républiques soviétiques: Russie, Ukraine, les trois états du Caucase (Arménie, Géorgie, Azerbaïdjan) et les quatre républiques musulmanes d'Asie Centrale.

Plus de guerre froide, donc moins d'argent pour les radios de Munich, avait-

on pensé à Washington au sein de la nouvelle administration issue de la victoire de Bill Clinton, candidat du Parti démocrate aux dernières élections. La disparition de l'adversaire idéologique, de la cible politique représentée par les régimes communistes, fit naître l'idée qu'il était dorénavant superfétatoire de consacrer tant d'efforts et tant d'argent pour faire passer à l'Est des informations qui y pénétraient de toute manière depuis que la liberté d'expression y était entrée dans les faits. Des considérations financières s'ajoutèrent aux facteurs politiques. Les radios et leurs centaines de rédacteurs, documentalistes, techniciens et correspondants coûtaient cher. D'autant plus cher que l'administration centrale de Washington découvrit fort à propos l'existence des salaires gigantesques, guerre froide oblige, perçus par les trop nombreux directeurs américains en poste à Munich. L'on s'étonna en haut lieu d'apprendre, bien tardivement, que les émoluments de certains de ces directeurs dépassaient ceux alloués au chef de l'état américain lui-même. Les coupes financières proposées reflétaient en outre les projets d'économie budgétaire nourris par la nouvelle administration démocrate, projets qui visaient d'autres nombreux secteurs de la vie publique américaine.

La question fut posée du point de vue de l'intérêt national des USA : fallait-il, dans la nouvelle configuration mondiale, conserver des radios datant de la guerre froide et, dans l'affirmative, fallait-il continuer à les maintenir à Munich, dotées du même budget dont elles avaient disposé dans le passé? Ainsi qu'il apparut par la suite, cette interrogation qui n'était pas entièrement injustifiée, servit de prétexte à des controverses liées surtout à des considérations de politique intérieure. Pour l'instant, un lobby du Parti démocrate fit circuler l'idée du transfert des deux radios de Munich à Prague, ville notoirement moins chère que l'opulente capitale bavaroise. Ce qui symboliserait du même coup le transfert de la voix de la liberté de l'autre côté de ce qui avait été naguère le rideau de fer.

Par la même occasion, il serait possible de "consolider" les structures des deux radios en congédiant une grande partie du personnel. Selon les auteurs de ce projet, l'ensemble de ces mesures était justifié du fait que les pays ex-communistes n'étaient plus dirigés par des communistes. Walesa gouvernait à Varsovie, les tyrans albanais étaient en prison, Ceausescu était fusillé, les pays baltes avaient secoué la tutelle russe et souhaitaient intégrer l'OTAN, les partis ex-communistes se déclaraient dorénavant sociaux-démocrates, etc... Sans oublier la personnalisation de la nouvelle démocratie en Russie, Boris Yeltsine.

Ce point de vue, que l'opposition républicaine au Sénat et au Congrès américains qualifiait déjà de sommaire, avait en outre été facilité par les critiques adressées au rôle - réel ou supposé - joué par la CIA dans les coulisses des radios de Munich. Le grand déballage suscité à Washington par l'affaire Aldrich Ames, au moment même où se discutait le sort des radios Liberty et Free Europe, contribua à déconsidérer le rôle de la CIA dans l'effondrement du monde soviétique et de l'idéologie communiste en Europe, effondrement qu'elle n'avait su, ni prévoir, ni gérer.

En effet, de 1985 à Février 1994, le responsable de l'action contre l'espionnage soviétique au sein de la CIA, Aldrich Ames, avait fourni d'importants renseignements à Moscou, y compris, bien entendu, au temps de la chute du mur de Berlin, du remplacement de Gorbachev par Yeltsine, et de la dissolution du Pacte de Varsovie. On pourra toujours se poser la question de savoir en quoi l'action des radios de Munich aurait été plus efficace encore si Ames n'avait pas trahi son pays dans la guerre secrète que se livrèrent les deux superpuissances au cours de ces dernières décennies.

Telles furent, vues de Munich, les principales raisons ayant présidé au licenciement de centaines d'employés et au transfert de Radio Liberty et de Radio

Suite page II

Free Europe à Prague. Dans la foulée de ce processus de déclin, il fut également décidé de transporter à Prague l'Institut de Recherche de ces deux radios, dont les rédacteurs publiaient une revue hebdomadaire d'études politiques et économiques rédigées en anglais. Cet organisme fonctionne actuellement sous le nom de Open Media Research Institute et continue ses excellentes publications.

Juin 1995 allait donc mettre un terme à 40 ans d'existence à Munich de radios qui, répétons-le, avaient été un monument de la guerre froide. Il est peut-être nécessaire de rappeler ce qu'avait été ce monument, véritable tour de Babel, à direction américaine, personnel administratif et technique américain et allemand, correspondants, journalistes et rédacteurs originaires de tous les pays vers lesquels étaient dirigées journalièrement les émissions d'excellent niveau, bien différentes de la langue de bois utilisée par les radios de Moscou, Sofia, Tachkent, Erevan, ou des autres capitales du socialisme victorieux.

Ces postes bien connus, écoutés clandestinement par des millions d'auditeurs étaient devenus la bête noire des nomenklaturas communistes et des dictateurs "rouges".

Les radios de Munich étaient d'autant plus gênantes pour les maîtres à penser des pays de l'Est que Marx et Lénine, qui avaient cru tout prévoir, n'avaient pas prévu que la guerre des ondes n'avait que faire des barbelés du rideau de fer et des miradors du mur de Berlin. Et puisque les programmes des deux radios défiaient quotidiennement le monopole du parti unique sur le fonctionnement de la pensée des citoyens, rien ne fut épargné pour faire taire les voix qui disaient aux peuples de l'Est une vérité autre que celle infligée par les "meilleurs fils du peuple" aux citoyens qu'ils opprressaient. Parapluiés empoisonnés et mortels à l'usage des journalistes bulgares, expéditions punitives contre des collaborateurs du Département roumain, bombe jetée à l'intérieur du Département tchèque, colis piégés, mesures d'intimidation contre les familles d'employés restées au pays d'origine, infiltration d'agents, et d'autres actions dont l'exécution fut parfois confiée par Moscou aux hommes du célèbre terroriste Carlos.

Financées et dirigées de manière si efficace par la puissance qui allait sortir victorieuse de la guerre froide, ces deux radios ont miné de l'extérieur le plus formidable des deux systèmes totalitaires qui ont marqué notre époque. L'histoire ne manquera pas de se pencher sur leur rôle.

A première vue, la tâche des futurs historiens devrait bénéficier du fait que les radios de Munich disposaient d'une importante bibliothèque, de plusieurs

services de documentation et d'archives spécialisées, constituées par thèmes et par pays depuis les années 50. Les radios possédaient un atout supplémentaire, unique, celui d'emmagasiner l'évènement à chaud, l'actualité immédiate. Chaque jour voyait rentrer des centaines de dépêches fournies par toutes les grandes agences d'information du globe, des copies des articles importants sur le monde communiste, parus dans les journaux américains, britanniques, allemands, français (Le Figaro, la Croix, l'Humanité, Libération, le Monde, etc.), belges, italiens, suisses, autrichiens, ainsi qu'en traduction anglaise, dans la presse russe, polonaise, suédoise ou turque.

En dehors des rédacteurs utilisant cette énorme documentation pour l'intégrer dans les programmes de nouvelles et de commentaires, les coupures de presse étaient classées par les archivistes dans des dossiers spécialisés afin de servir au rôle d'agence de presse qui était également celui des radios de Munich. Il convient d'ajouter à cela un fonds d'une valeur inestimable, formé des dizaines de milliers de lettres parvenues au fil des ans, par des moyens détournés, émanant des habitants des pays de l'Est et décrivant les conditions de vie, les violations des droits de l'homme et tout l'éventail des abus perpétrés par les régimes totalitaires qui dominaient la société.

Que reste-t-il aujourd'hui de tout cela? Pas grand chose. Ceci est d'autant plus paradoxal alors que bibliothèques et fondations américaines consacrent des sommes importantes à enrichir leurs fonds d'archives, Radio Free Europe et Radio Liberty, en quelques mois, ont détruit et dispersé les collections irremplaçables qu'elles-mêmes avaient constitué sans lésiner sur les moyens.

Cette annihilation de l'un des grands dépôts d'archives de l'histoire contemporaine est dûe en premier lieu au désordre ayant accompagné le transfert à Prague et le licenciement d'une grande partie des employés.

En effet, avant même qu'à Washington on n'eût pris de décision officielle sur ces deux problèmes, de nombreux responsables américains des services de Munich, sentant le vent tourner, avaient quitté les lieux pour se pourvoir au plus vite d'une autre affectation dans leur pays. D'autres, restés momentanément sur place, firent du zèle, éliminèrent ouvrages et revues jugés par eux inutiles parce que "obsolètes" et supprimèrent des abonnements à des périodiques essentiels au maintien d'une documentation tenue à jour.

Enfin, des annonces de vente de mobilier et d'équipement ménager épinglées au tableau d'affichage achevèrent de créer le sentiment que le

bateau allait sombrer.

Les modalités du transfert ne furent connues que par les échos parvenus de Washington lors des controverses entre partisans et adversaires du "départ pour Prague". Chaque jour apportait son lot de rumeurs. Bien des mois plus tard, lorsque le transfert fut chose décidée, il ressortit que la consolidation des deux radios signifiait la fermeture des locaux de Munich et le licenciement de tout le personnel. Les équipements allaient être déménagés dans l'ancien parlement de Prague, offert par le Président Vaclav Havel pour un loyer symbolique de 1 dollar. (L'économie ne se révéla pas être celle que l'on croyait faire, le bâtiment vétuste nécessitant une réparation de fond en comble). Dans leur nouvelle version consolidée, les radios étaient censées embaucher à Prague les techniciens et le personnel administratifs, selon des salaires bien moindres que ceux en cours à Munich. Quant aux rédacteurs et aux analystes, il était prévu de réembaucher, mais selon de nouvelles conditions, les mêmes que ceux congédiés à Munich. Ceux-ci, avait-on cru à Washington, seraient heureux de retrouver si vite du travail, fût-ce au rabais.

Cette logique d'outre-Atlantique aurait eu toutes les chances d'aboutir si les deux radios avaient fonctionné non à Munich (Europe), mais sur territoire américain. Or, la Bavière n'était pas soumise aux mêmes lois que, disons, Washington D.C., et le fait d'avoir négocié ce détail allait causer un gêne considérable.

Les journaux américains rendirent compte à ce stade des controverses se déroulant à Washington, au sein du BIB, (Board of International Broadcasting, le Comité pour la Radiodiffusion Internationale), agence gouvernementale, entre la direction des radios de Munich et la direction de l'influente Voice of America, laquelle, diffusant en langues étrangères des programmes axés sur l'actualité aux Etats-Unis, souhaitait s'assurer le contrôle de Radio Liberty et de Free Europe, et le cas échéant, les supplanter. La presse des USA relatait aussi la polémique opposant, au Congrès, le "lobby de Prague" au groupe qui faisait pression pour le maintien des deux postes à Munich. Le trouble des esprits augmenta lors de la publication d'une lettre prémonitoire du vice-président des deux radios de Munich, William Marsh, acculé à la démission, qui protestait contre le transfert, qualifié de bien plus coûteux que prévu, et dommageable sur le plan politique puisqu'il portait du principe que c'en était fini avec le communisme.

© Copyright / Le Combat

La deuxième partie du texte paraîtra dans le numéro suivant (Le Combat n° 264)